עבדין כדין אמר ליה דעתי קצרה עלי כי סליק ר' זירא אשכחינהו לר' אמי ור' אסי דקאכלי בבלאי חמתות אמר תרי גברי רברבי כוותייכו ליטעו בדרב ושמואל הא דעתי קצרה קאמר אשתמיטתיה הא דאמר רב תחליפא בר אבימי אמר שמואל התירו מפה לאוכלי תרומה ולא התירו מפה לאוכלי טהרות ורבי אמי ורבי אסי כהנים הוו איבעיא להו אוכל מחמת מאכיל צריך נטילת ידים או לא ת"ש דרב הונא בר סחורה הוה קאי קמיה דרב המנונא בלם ליה אומצא ואכיל אמר ליה אי לאו דרב המנונא את לא ספינא לך מאי טעמא לאו משום דזהיר ולא נגע לא דזריז קדים ומשי ידיה מעיקרא תא שמע דאמר רבי זירא אמר רב לא יתן אדם פרוסה לתוך פיו של שמש אא"כ יודע בו שנטל ידיו והשמש מברך על כל כוס וכוס ואינו מברך על כל פרוסה ופרוסה ור' יוחנן אמר מברך על כל פרוסה ופרוסה (א) אמר רב פפא בשלמא דרב ורבי יוחנן לא קשיא הא דאיכא אדם חשוב הא דליכא אדם חשוב מכל מקום הא קאמר אא"כ יודע שנטל ידיו שאני שמש דטריד תנו רבנן לא יתן אדם פרוסה לשמש בין שהכוס בידו בין שהכוס בידו של בעל הבית שמא יארע דבר קלקלה בסעודה והשמש שלא נטל ידיו אסור ליתן פרוסה לתוך פיו איבעיא להו מאכיל צריך נטילת ידים או אינו צריך ת"ש דתני דבי מנשה אשה מדיחה את ידה אחת במים ונותנת פת לבנה קטן אמרו עליו על שמאי הזקן שלא רצה להאכיל בידו אחת וגזרו עליו שיאכיל בשתי ידיו אמר אביי התם משום שיבתא ת"ש דאבוה דשמואל אשכחיה לשמואל דקא בכי אמר ליה אמאי קא בכית דמחיין רבאי אמאי דאמר לי קא ספית לבראי ולא משית א] ידיה ואמאי לא משית א"ל הוא אכיל ואנא משינא א"ל לא מיסתייה דלא גמיר מימחא נמי מחי והלכתא אוכל מחמת מאכיל צריך נטילת ידים מאכיל אינו צריך נטילת ידים:

מתני' צורר אדם בשר וגבינה במטפחת אחת ובלבד שלא יהו נוגעין זה בזה רבן שמעון בן גמליאל אומר שני אכסנאין אוכלין על שלחן אחד זה בשר וזה גבינה ואין חוששין: **גמ'** וכי נוגע זה בזה מאי הוי צונן בצונן הוא אמר אביי נהי דקליפה לא בעי הדחה מי לא בעי: רשבג"א שני אכסנאין אוכלין על שולחן וכו': אמר רב חנן בר אמי אמר שמואל לא שנו אלא שאין מכירין זה את זה אבל מכירין זה את זה אסור תניא נמי הכי רבן שמעון בן גמליאל אומר ב' אכסנאים שנתארחו לפונדק אחד זה בא מן הצפון וזה בא מן הדרום זה בא בחתיכתו וזה בא בגבינתו אוכלין על שלחן אחד זה בשר וזה גבינה ואין חוששין ולא אסרו אלא בתפיסה אחת תפיסה אחת סלקא דעתך אלא כעין תפיסה אחת א"ל רב יימר בר שלמיא לאביי שני אחין ומקפידין זה על זה מהו אמר ליה יאמרו כל הסריקין אסורין וסריקי בייתוס מותרין ולטעמיך הא דאמר רבי אסי אמר רבי יוחנן מי שאין לו אלא חלוק אחד מותר לכבסו בחולו של מועד יאמרו

כל

עבדין כדין. וכי עושין כן לאכול בלא נטילה: **דעתי קצרה.** אסטניס אני דלאע"פ שנטלתי ידי אי אפשי לאכול בידי: **בבלאי חמתות.** חמתות בלויין וכורכין ידיהן בהם ואוכלים בלא נטילת ידים: **ליטעו בדרב [ושמואל].** כסבורים אתם דהא דאשכחיה שמואל לדרב דאכיל במפה משום דלא נטל ידיו הוה: **והא דעתי קצרה קאמר ליה.** אלמא נטל ידיו: **התירו מפה לאוכלי תרומה.** דהכהנים זריזין הן ולא נגעי: **ולא התירו לאוכלי.** חוליהם בטהרה לפי שאינם למודין להשמר כמו כהנים: **אוכל מחמת מאכיל.** אדם שאוכל מיד חבירו המושיט לתוך פיו צריך האוכל נטילת ידים או אין צריך: **בלם ליה אומצא.** חתך לו חתיכת בשר: **בלם.** במ"ם סתומה כמו (תהלים לב) עדיו לבלום שהמתג והרסן מחתכין עדיו (ג)(לבלום) של סוס ולי נראה בלם ליה אומצא לשון הטמנה בגחלים כמו (בכורות דף מ:) פיו בלום גבי מומין של בכור שפיו סגור שאין יכול לפותחו אלא מעט ורגליו מבולמות: **אי לאו דרב המנונא את.** אדם חכם חריץ כדמפרש ואזיל לא הוינא ספינא לך בלא נטילה: **מאי.** חוכמתיה: **לאו דזהיר ולא נגע.** אלמא אין צריך נטילת ידים ובלבד שלא יגע: **לא.** הכי קא"ל אי לאו דרב המנונא את ויודע אני בך שנטלת ידיך. זריז עדיף מזהיר זהיר שיודע להזהר בשעת מעשה שלא יעבור על המצוה זריז הרואה את הנולד ומתקן עצמו שלא יבא לידי כך והיינו דאמרינן בע"ז (דף כ:) זהירות מביאה לידי זריזות: **השמש מברך על כל כוס וכוס.** לפי שאין קבע לשתיית השמש שאינו יודע אם יתנו לו עוד הלכך אסח דעתיה מן השתיה: **ואינו מברך על כל פרוסה ופרוסה.** דבטוח הוא שלא ימנעו ממנו לחם: **אי איכא אדם חשוב.** בסעודה בטוח השמש שיתן לו לחם כל הצורך: **דטריד.** לשמש את המסובין ושוכח שלא נטל ונוגע באוכלין שיאכל. ואע"פ שנוגע בכל הסעודה לא איכפת לן שלא הצריכו נטילה לנוגעין אלא לאוכלין: **לא יתן אדם פרוסה לשמש.** באחד מן האורחים קאמר (ד) שלא יכעוס בעה"ב כשהוא שותה חונקו לו יין ומזיק לו ובלאו כעס נמי מתוך שחס שלא יכלה הלחם לאורחים הוא מביט ומליץ במה שזה נותן והכוס נשפך מידו ואפילו הכוס ביד השמש שמא ישפכנו: **אשה מדיחה ידה במים.** ביום הכפורים דלאע"פ שאסור ברחיצה התירו לאשה להדיח ידה אחת וליגע בפת: **שלא רצה להאכיל בידו אחת.** אפילו ידו אחת לא רצה להדיח כדי ליתן פת לתינוק ביוה"כ ומונע מלהאכילו. אלמא מאכיל צריך נטילה: **התם משום שיבתא.** רוח רעה שורה על ידים שלא נטלו שחרית אבל נטל ידיו שחרית ולא נזהר בהן ובא להאכיל את חבירו אין צריך נטילה ולא אמרינן דלאחר נותן לתוך פיו תקון רבנן נטילה: **דמחיין רבאי: קספית לבראי בדלא משית.** האכלת את בני ולא רחצת ידים תחלה: **לא מסתייה דלא גמיר.** לא די לו שאינו בקי בהלכות נטילה שהמאכיל אין צריך ליטול: **מתני' שני אכסנאין.** אין לחוש שיאכל זה משל חבירו: **גמ' זה בא מן הצפון כו'.** אלמא דוקא בשאין מכירין זה את זה קאמר: **ולא אסרו.** להעלות בשר עם הגבינה על השולחן: **אלא בתפיסה אחת.** בכרך אחד: **תפיסה אחת ס"ד.** הא בלא שלחן (ג) אוכל עליו נמי אסור: **מהו.** כיון דמקפידין שאין זה אוכל משל זה מותר או לא:

בלם ליה אומצא. פירוש ופת עמה: **התם משום שיבתא.** פירש בקונטרס רוח רעה שורה על הידים שלא נטלו שחרית ורבינו תם מפרש דבלא נתינת פת לתינוק מותר ליטול ידיו שחרית ביום הכפורים דלא גרע ממלוכלכות בטיט ובצואה דאמרינן(א) שרוחץ כדרכו ואינו חושש ואין לך מלוכלכות יותר מזה שאין יכול ליגע בפיו ובעיניו בחוטמו ובאזניו דבכולהו אמרינן בפ' שמונה שרצים (שבת דף קט.) דתקצץ ידו משום בת מלך ושיבתא דהכא יש לפרש כמו שפירש ר"ת שהוא רוח רעה השורה על האוכל כשבא ליתן הפת לתינוק בן ד' וה' שנים וחונקת אותו אם לא נטל ידיו באותה שעה אע"פ שנטל שחרית ומה שאין אנו נזהרים עכשיו מזה לפי שאין אותה רוח רעה מצויה בינינו כמו שאין אנו נזהרין על הזוגות ועל הגילוי(ב): **בעין תפיסה אחת.** ואם יש דבר מפסיק לא הוי כעין תפיסה אחת כההיא דמסכת ע"ז בפרק רבי ישמעאל (דף נ.) גבי אבני מרקולים דאמר כאן בתפיסה אחת כאן בשתי תפיסות והיכי דמי כגון דאיכא גובה ביני וביני ולפיכך נוהגין עכשיו כשזה אוכל בשר וזה אוכל גבינה על שלחן אחד מניחין לחם או קנקן או שאר כלים להפסיק בינתיים או אוכל על מפה אחרת דהוי כעין שתי תפיסות וי"מ דלא אסרו אלא בתפיסה אחת כלומר שהן בהוצאה אחת כגון אחים שקנו אתרוג בתפיסת הבית דיש נוטלין (ב"ב קלג:) ופריך תפיסה אחת ס"ד מה לי בהוצאה אחת ומה לי בשתי הוצאות אם מכירין זה את זה ומשני כעין תפיסה אחת דהיינו שמכירין זה את זה ולפי' זה לא איירי כלל שיהא מותר לאכול על שלחן אחד בשביל הפסק שבינתיים:

טיפת

עין משפט נר מצוה

א [מיי' פ"ח מהלכות אבות הטומאות הלכה ט טוש"ע א"ח סימן קסג סעיף א]:

מה ב מיי' פ"ו מהלכות ברכות הלכה יט סמג עשין כז טוש"ע א"ח סי' קסט סעיף א [וברב אלפס ברכות פ"ח דף מו.]:

מו ג ד ה מיי' שם פ"ז הלכה ז ועיין בכ"מ טוש"ע שם סעיף ג:

מז ו טוש"ע שם ס"א:

מח ז מיי' פ"ג מהל' שביתת עשור הלכה ג:

מט ח מיי' פ"ו מהלכות ברכות הלכה יח ועיי"ש סמג עשין כז טוש"ע א"ח סי' קסג סעי' ב [וברב אלפס שם]:

נ ט מיי' פ"ט מהלכות מאכלות אסורות הלכה יח סמג לאוין קלז טוש"ע י"ד סי' צא סעיף א:

נא י מיי' שם הלכה כא סמג שם טוש"ע י"ד סי' פח סעיף ב:

נב כ מיי' שם הלכה יח סמג שם טוש"ע י"ד סי' צא סעיף א:

נג ל מ מיי' שם הלכה כא סמג שם טוש"ע י"ד סי' פח סעיף ב ועי"ש בהג"ה:

נד נ מיי' פ"ז מהל' י"ט הלכה כא סמג לאוין עה טוש"ע א"ח סי' תקלד סעיף א:

רבינו גרשום

במס' סוכה: א"ל דעתי קצרה כלומר אני נטלתי ידיי אלא מה שאני אוכל במפה דעתאי אנינא ואין אני יכול ליגע באוכל: דקא אכלי בבלאי חמתות כלומר כרכי ידייהו בחמת ישן ואכלי בלא נ"י: תרי גברי רברבי כרבנן ליטעו בדרב ושמואל כלו' דסבורין אתון דרב אכיל בלא נטילת ידים במפה הא קאמר ליה דעתי קצרה ונטל ידיו: ולא התירו מפה לאוכלי טהרות כלומר לאוכלי חולין שנעשו על טהרת הקדש: אוכל מחמת מאכיל צריך נ"י כלומר אם האוכל צריך נ"י: בלם ליה אומצא. כלומר חיתך אומצא: מאי לאו משום דזהיר ומשי ידיה מעיקרא. (א) כלומר והא קא חזינן הכא דאוכל מחמת מאכיל צריך נט"י: הא דאיכא אדם חשוב כו' כלומר אם השמש אדם חשוב דיתנו לו פת כל צורכו אינו צריך לברך על כל פרוסה ופרוסה אבל אם אין אדם חשוב דלא יתנו לו כל צורכו אלא פרוסה אחת כי חוזרין ונותנין לו פרוסה אחרת דומה כנמלך ושוב צריך לברך: שאני שמש דטריד כלו' וחיישינן שמא יגע: מברך על כוס וכוס כלומר דעל כוס וכוס דמי כנמלך דעבדי אינשי דלא שתו אלא חד כסא ובאידך כסא דמי כנמלך. שמא יארע דבר קלקלה בסעודה כלומר שמא כשיטול הבעל הבית הכוס בידו יקפיד על אותה פרוסה שיתנו לשמש וישפוך מחמת כעס הכוס מידו ויקלקל הסעודה. מדיחה אשה ידה כו'. כלומר לא רצה ליטול ידו אחת וגזרו עליו שיטול שתי ידיו כשיאכיל בנו: התם משום שיבתא כלומר משום רוח רעה שלא נטל ידיו שחרית משום יוה"כ שאסור להושיט אצבעו במים

מסורת הש"ס

א) ערכין סה., ב) [עיין תוס' יומא עט: ד"ה הא], ג) יומא עז:, ד) [שם ע"ש], ה) [נ"ל ידיך רש"ל], ו) [שבת יג.], ז) [לעיל קד:], ח) [שבת יג.], ט) [תוספתא פ"ח ה"א], י) פסחים לג. [מו"ק יד.], כ) תענית כט: מו"ק יח., ל) רש"ל מ"ז, מ) [יומא עז:], נ) [ועי' תוס' יומא עז:].

הגהות הב"ח

(א) גמ' ואמר רב פפא בשלמא וכו' ידוע בו שנטל: (ב) רש"י ד"ה לא יתן וכו' קאמר כדי שלא יכעוס וכו' וחונקו וכו' שמא ישפכנו מדאגת כעס בעל הבית הס"ד: (ג) ד"ה תפיסה וכו' שאוכל:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ' דאמר לי קא ספית לבראי ולא משית ואמאי וכו' כצ"ל:

מוסף רש"י

מדיחה את ידה. לפי שרוח רעה שורה על הלחם הנלקח בידים שלא נטלן שחרית ושם השד שיבתא (יומא עז:). שלא רצה להאכיל בידו אחת. אפילו ידו אחת לא היה נוטל להאכיל פת לבנו קטן ביום הכפורים (שם). צונן בצונן הוא. ואפילו אכיל להו כי הדדי ליכא איסור דאורייתא, דלכך בישול אסרה תורה (לעיל קד:). שאין מכירין זה את זה. דלא אתי חד למשקל מדחבריה ומיכל (שבת יג.). מי שאין לו אלא חלוק אחד. דלא סגיא דלא מכבס מפני הכינמה, ואפילו כיבס לפני המועד, מותר לכבסו במועד (תענית כט:).

רבינו גרשום (המשך)

ואסור ליגע בפת מי שלא נטל ידיו בשחרית אבל אדם שנוטל ידיו שחרית אינו צריך ליטול ידיו בשביל שמאכיל אחר: נהי דקליפה לא בעי הדחה מי לא בעי כלומר אם יהו נוגעים זה בזה נהי דלא בעי קליפה דצונן וצונן הוא אבל הדחה מי לא בעי מקום מגען: לא אסרו אלא בתפיסה אחת כלומר בהדי הדדי: בתפיסה אחת סלקא דעתך כלומר (ב)ובלא תפיסה על שלחן אחד מי שרי. אלא כעין תפיסה אחת שמכירין זה את זה. יאמרו כל הסריקין אסורין דאמרינן במס' פסחים מפני מה אמרו כל הסריקין אסור מפני שהאשה שוהה עליהן ומחמצתן ואיבעי' להו מהו שיקבענה ברפוס שעושה סריקין בבת אחת כשהיו עושין בבית בייתוס. יאמרו כל הסריקים אסורים וסריקי בייתוס כו' הכא נמי יאמרו כל האחים אסורין לאכול על שלחן אחד בשר וגבינה מפני שהם אחין אין מקפידין זה על זה ואחין המקפידין זה על זה יהו מותרין שמא יבוא הדבר לידי תקלה לפי שכל אדם אין יודעין שמקפידין זה על זה ויהיו מקילין במקום אחר:

א) נראה דצ"ל לא יתן אדם פרוסה וכו' אא"כ יודע בו שנטל ידיו כלומר והא קא חזינן כו'. ב) נראה דצ"ל בתפיסה אחת אפי' שלא על שולחן אחד אסור.